

การใช้ข้อมูลเชิงคุณภาพ เพื่อหาสัญญาณเตือนภัยธุรกิจ: กรณีศึกษา
บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ไฉว บุญรัตน์บัณฑิต

TH 00/0116

15 ก.ย. 2548

196526

งานนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาบัญชีมหาบัณฑิต

สาขาวิชาบัญชี

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

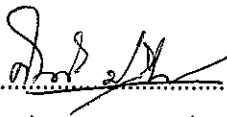
พฤษภาคม 2548

ISBN 974-502-468-6

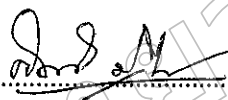
ลิขสิทธิ์นี้เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

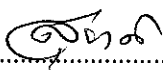
อาจารย์ที่ปรึกษางานนิพนธ์และคณะกรรมการสอบปากเปล่างานนิพนธ์ ได้พิจารณา
งานนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาบัญชี
มหาบัณฑิต สาขาวิชาบัญชี ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

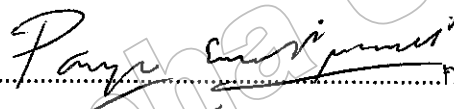
อาจารย์ที่ปรึกษางานนิพนธ์

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(ดร. ศิลปชัย ปวีณพงษ์พัฒน์)

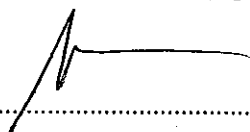
คณะกรรมการสอบปากเปล่างานนิพนธ์

.....ประธาน
(ดร. ศิลปชัย ปวีณพงษ์พัฒน์)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ สุชาติ เหล่าปรีดา)

.....กรรมการ
(ดร. ปัญญา สัมฤทธิ์ประดิษฐ์)

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์อนุมัติให้รับงานนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการ
ศึกษาตามหลักสูตรปริญญาบัญชีมหาบัณฑิต สาขาวิชาบัญชี ของมหาวิทยาลัยบูรพา

.....คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จรัส จิตกรจ้แดง)

วันที่ 8 เดือน ๗ พ.ศ. ๕8

ประกาศคุณูปการ

งานนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาจาก ดร.ศิลป์ชัย ปวีณพงษ์พัฒน์ ประธาน
กรรมการที่ปรึกษางานนิพนธ์ ดร.ปัญญา สัมฤทธิ์ประดิษฐ์ กรรมการที่ปรึกษา ที่กรุณาให้
คำแนะนำแนวทางที่ถูกต้อง ตลอดจนตรวจทานและแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความละเอียด
ถี่ถ้วนและเอาใจใส่ด้วยดีเสมอมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณเป็น
อย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณท่านอาจารย์ทุกท่านที่คณะ คุณณรงค์ชัย คุณปลื้ม เพื่อน ๆ และ
ผู้เกี่ยวข้องทุกท่านที่ต่างให้คำแนะนำให้ความช่วยเหลือ และเป็นกำลังใจให้ผู้วิจัยทั้งทางตรงและ
ทางอ้อม

ขอขอบพระคุณ มารดาและทุกคนในครอบครัวที่มีส่วนช่วยให้กำลังใจและ
ให้ความช่วยเหลือ ซึ่งมีส่วนทำให้นิพนธ์นี้สำเร็จได้ด้วยดี

ไสว บุญรัตนบัณฑิต

45922437: สาขาวิชา: การบัญชี; บธ.ม. (การบัญชี)

คำสำคัญ: การใช้ข้อมูล/ เชิงคุณภาพ/ สัญญาณเตือนภัยธุรกิจ/ กรณีศึกษา/ บริษัทจดทะเบียน/
ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ไสว บุญรัตนบัณฑิต: การใช้ข้อมูลเชิงคุณภาพ เพื่อหาสัญญาณเตือนภัยธุรกิจ:
กรณีศึกษาบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (QUALITATIVE FACTORS
AS THE WARNING SIGNAL OF BUSINESS FAILURE EVIDENCE FROM THE STOCK
EXCHANGE OF THAILAND) อาจารย์ผู้ควบคุมงานนิพนธ์: ศิลป์ชัย ปวีณพงษ์พัฒน์, Ph.D.
83 หน้า, ปี พ.ศ. 2548. ISBN 974-502-468-6

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงข้อมูลเชิงคุณภาพจากหมายเหตุประกอบงบการเงินและแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (แบบ 56-1) ที่สามารถเป็นสัญญาณเตือนภัยภาวะล้มเหลวทางการเงินล่วงหน้า 1 ปีก่อนที่จะย้ายเข้าไปอยู่ในหมวดพื้นฟูการดำเนินงาน โดยใช้ข้อมูลในช่วงปี พ.ศ. 2542-2545 จับคู่กับบริษัทที่ดำเนินตามปกติในปีเดียวกันอยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมเดียวกันและมีสินทรัพย์รวมแตกต่างกันไม่เกินร้อยละ 30 ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย รวมทั้งหมด 76 บริษัท และคัดเลือกอัตราส่วนทางการเงินโดยอ้างอิงจากผลการศึกษาในอดีตของ Chen and Shimerda (1981) ได้อัตราส่วน 13 อัตราส่วน และข้อมูลอื่นที่เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย รายงานผู้สอบบัญชีรับอนุญาต การเปิดเผยเรื่องการผิดสัญญาเงินกู้จากหมายเหตุประกอบงบการเงิน สภาพการแข่งขัน การผูกขาดทางการค้า และข้อพิพาททางกฎหมาย จากแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (แบบ 56-1) โดยใช้การวิเคราะห์จำแนกประเภท (Multivariate Discriminant Analysis) และการใช้เทคนิคการวิเคราะห์ถดถอยโลจิส (Logistic Regression Analysis) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

ผลการศึกษาพบว่าตัวแปรที่มีนัยสำคัญสูงสุด มี 3 ตัวแปรที่สามารถกำหนดความเป็นไปได้ที่บริษัทจะประสบความล้มเหลวทางการเงิน คือ ประเภท รายงานผู้สอบบัญชีรับอนุญาต อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียนต่อสินทรัพย์รวม และข้อพิพาททางกฎหมาย ความสามารถในการพยากรณ์ว่าบริษัทจดทะเบียนที่ประสบความล้มเหลวทางการเงินโดยใช้การวิเคราะห์จำแนกประเภท ได้ถูกต้องร้อยละ 80.3 โดยความผิดพลาดที่เกิดขึ้นแบบ Type I Error เท่ากับร้อยละ 21.1 และเป็นความผิดพลาดแบบ Type II Error เท่ากับร้อยละ 18.4 ส่วนการใช้เทคนิคการวิเคราะห์ถดถอยโลจิส สามารถพยากรณ์ว่าบริษัทจดทะเบียนที่ประสบความล้มเหลวทางการเงินได้ถูกต้องร้อยละ 81.6 โดยความผิดพลาดที่เกิดขึ้นแบบ Type I Error เท่ากับร้อยละ 18.4 และเป็นความผิดพลาดแบบ Type II Error เท่ากับร้อยละ 18.4

45922437 : MAJOR : ACCOUNTING : M.ACC.(ACCOUNTING)

KEYWORDS: QUALITATIVE FACTORS WARNING SIGNALS FAILURE

SWAI BOONRATTANABUNDIT: QUALITATIVE FACTORS AS THE WARNING
SIGNAL OF BUSINESS FAILURE: EVIDENCE FROM THE STOCK EXCHANGE OF
THAILAND.

ADVISOR : SINCHAI PAVEENPONGPAT, Ph.D. 83 P.2005. ISBN 974-5024-68-6

The research intends to examine the qualitative information from notes to financial statements and from Annual Registration Statement (Form 56-1) that can be warning signals of business failure. Data included in the study was from 1999 – 2002, one year prior to the year those companies were moved to Rehabilitation Industry, and pair-matched with the data from the companies in the same industry that their total assets did not differ from that of the financial-health-warning companies more than 30%, totally 76 companies. The 13 ratios selected and applied in this analysis were followed those ratios in Chen and Shimerda (1981). The qualitative factors comprised audit opinion from auditors' reports, disclosures on default of loan contracts, competitive environment, monopoly condition, legal and legislative debates from Annual Registration Statement (Form 56-1). The statistical techniques utilized in this study were Multivariate Discriminant Analysis and Logistic Regression Analysis at significant level 0.05.

The results yield that audit opinion in auditors' report, working capital to total assets and legal and legislative debates were the warning indicators for financially failed firms. The ability of bankrupt prediction by Multivariate Discriminant Analysis is 80.3% with Type I Error 21.1% and Type II Error 18.4% The ability of bankrupt prediction by Logistic Regression Analysis is 81.6% with Type I Error 18.4% and Type II Error 18.4%.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
สารบัญ.....	จ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญภาพ.....	ซ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์การศึกษา.....	3
สมมติฐานการศึกษา.....	3
กรอบแนวความคิดในการวิจัย.....	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
ขอบเขตการศึกษา.....	6
นิยามศัพท์.....	6
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
แนวความคิดทางการบัญชี.....	8
รายงานทางการเงิน (Financial Reports).....	10
แนวความคิดเกี่ยวกับสัญญาณเตือนภัยธุรกิจภาวะความล้มเหลวทางการเงินและ การดำเนินงาน.....	17
สาเหตุของความล้มเหลวทางการเงิน.....	19
กฎระเบียบของตลาดหลักทรัพย์ที่เกี่ยวข้องกับการเปิดเผยหลักทรัพย์.....	20
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	22
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	36
ลักษณะประชากร.....	36
การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	36
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	37
ตัวแปรและการวัดค่า.....	38

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
การเปิดเผยเรื่องการผิดสัญญาเงินกู้	40
ปัจจัยความเสี่ยงในการดำเนินธุรกิจ	41
ปัจจัยความเสี่ยงในการประกอบธุรกิจ	42
การผูกขาดทางการค้า	42
ข้อพิพาททางกฎหมาย.....	43
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	44
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	45
เทคนิคการวิเคราะห์ถดถอยโลจิส (Logistic Regression Analysis).....	46
4 ผลการศึกษา	48
5 สรุปและอภิปรายผล.....	57
สรุปผลการศึกษา	57
ข้อจำกัดในการวิจัย	60
ข้อเสนอแนะ	61
บรรณานุกรม.....	63
ภาคผนวก.....	66
ภาคผนวก ก รายชื่อบริษัทที่อยู่ระหว่างฟื้นฟูการดำเนินงานระหว่างปี พ.ศ. 2542-2545..	67
ภาคผนวก ข ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	72
ประวัติย่อของผู้วิจัย	83

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1	แบบจำลองผู้สอบบัญชีและอัตราส่วนทางการเงินในการพยากรณ์..... 24
2	อัตราส่วนทางการเงินที่ Chen and Shimerda เป็นผู้รวบรวม..... 33
3	ผลการศึกษาความสัมพันธ์ของอัตราส่วนทางการเงินและข้อมูลอื่น (ตัวแปรอิสระ) ในปีแรกก่อนที่บริษัทจะประสบความล้มเหลวทางการเงินโดยใช้เทคนิค การวิเคราะห์จำแนกประเภท 52
4	ผลการศึกษาความสัมพันธ์ของอัตราส่วนทางการเงิน และข้อมูลอื่น (ตัวแปรอิสระ) ในปีแรกก่อนที่บริษัทจะประสบความล้มเหลวทางการเงินโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ ถดถอยโลจิส 54
5	สรุปความสามารถในการพยากรณ์ของตัวแบบจำลองโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ จำแนกประเภท และเทคนิคการวิเคราะห์ถดถอยโลจิส 56
6	รายชื่อบริษัทที่อยู่ระหว่างฟื้นฟูการดำเนินงานระหว่างปี พ.ศ. 2542-2545..... 68
7	รายชื่อบริษัทที่ดำเนินงานปกติ ระหว่างปี พ.ศ. 2542-2545 70

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 แสดงความสัมพันธ์ของข้อมูลเชิงคุณภาพ ข้อมูลเชิงปริมาณ อัตราส่วนทางการเงิน และแบบจำลองทางการเงิน.....	5
2 แสดงลักษณะของงบการเงินตามแม่บทการบัญชี	10
3 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างบัญชี การรายงานทางการเงินและงบการเงิน.....	11